

Звіт за результатами експертного аналітичного дослідження питань співпраці громад Волинської області

Звіт є частиною загального дослідження стану розробки та виконання угод міжмуниципальної співпраці в областях-пілотах Проєкту ГОВЕРЛА

Метою дослідження було зробити інвентаризацію угод громад Волинської області, які увійшли в перелік реєстру угод співробітництва територіальних громад станом на 24 квітня 2022 року Міністерства розвитку громад та територій України, проаналізувати відкриті джерела щодо стану та розвитку питань співробітництва територіальних громад в Волинській області, враховуючі громади-пілоти Проєкту ГОВЕРЛА та сусідні з ними громади. А також зробити відповідні висновки та рекомендації щодо охоплення міжмуниципальним співробітництвом певних сфер соціально-економічного розвитку і можливостей подальшого співробітництва суб'єктів цих відносин в рамках співпраці з Проєктом ГОВЕРЛА.

Основна частина звіту по Волинській області включає інформацію, підготовлену на основі наявних даних відкритих джерел, а саме наявності:

- кількості договорів відповідно реєстру *Реєстру договорів про співробітництво територіальних громад (сайт Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства (далі – Реєстр));*
- суб'єктів співробітництва, якими є територіальні громади сіл, селищ, міст;
- розподілу договорів реалізації співробітництва відповідно наявних форм співробітництва;
- укладених договорів про співробітництво по адміністративно-територіальним одиницям;
- статистики класифікації договорів по термінах їх реалізації та відповідно дат заключення договорів міжмуниципальної співпраці (далі по тексту скорочено – ММС бо термін вживається експертами та фактично є аналогом терміну, що вживається в українському законодавстві - «співробітництво громад»), періоду їх реалізації та строку (і року) їх закінчення;
- фінансової складової договорів співробітництва територіальних громад за ознаками/типами різних рівнів бюджетного фінансування, враховуючі наявні стимулюючі механізми підтримки напрямку розвитку міжмуниципальної співпраці, які існують на рівні області та громад.

Вищевказані дані дозволили:

- зробити інвентаризацію угод про міжмуниципальне співробітництво, підписаних між територіальними громадами Полтавської області та в громадах, які співпрацюють з Проєктом ГОВЕРЛА, а також з «громадами-сусідами»;
- проаналізувати ці угоди з урахуванням економічного та соціального впливу співпраці, а також визначити прогалини/можливості для вдосконалення співробітництва, а саме – проаналізувати публічну інформацію та звіти про виконання договорів співробітництва територіальних громад за допомоги контент аналізу даних відкритих веб-ресурсів;
- підготувати перелік пілотних громад, які можуть бути охоплені міжмуниципальним співробітництвом, а також перелік цікавих сфер такого співробітництва для участі громад в подальших заходах Проєкту ГОВЕРЛА за напрямком підтримки та розвитку співробітництва громад з урахуванням обмежень воєнного стану та враховуючі потреби та уподобання населення, що були викликані воєнною агресією.

Підхід дослідження базувався на принципах доступності та інклюзивності.

Висновки та рекомендації цього звіту планується використати під час обговорення основних характеристик та перешкод з розробниками ініціатив та проєктів співробітництва територіальних громад під час запланованих заходів Проєкту ГОВЕРЛА за відповідним напрямком роботи та включити для кожного розробника таких ініціатив та проєктів наступний предмет обговорення: функціональність ініціатив співпраці, безпека, доступність, комфорт і привабливість, пріоритетність в стані воєнного часу, розробка інклюзивних рішень для усунення перешкод та покращення якості впровадження існуючих ініціатив співпраці територіальних громад,

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

брейнстормінг щодо майбутніх ініціатив співробітництва, включаючи нові послуги та функції в умовах сучасного розвитку та з урахуванням воєнного стану.

Волинська область. Стан реалізації договорів про співробітництво територіальних громад відповідно до Закону України «Про співробітництво територіальних громад».

Для аналізу стану співробітництва використані таблиці матеріалів Інвентаризації договорів про співробітництво територіальних громад Волинської області, підготовлені на основі аналізу даних відкритих джерел, а саме:

- реєстру договорів про співробітництво територіальних громад станом на 25.04.2022 сайту Міністерства розвитку громад та територій України;
- інших публікацій та веб-ресурсів з інформацією про проекти співробітництва територіальних громад Волинської області, посилання на які зазначені по тексту нижче.

Слід зазначити, що станом на 25.04.2022 року в реєстрі зафіксовано 30 договорів співробітництва територіальних громад, які зареєстровані під номерами, зазначеними нижче. Десять (10) з яких відносять до територій громад-пілотів Проекту ГОВЕРЛА в Волинській області:

- Зимнівська (8 договорів співробітництва: №№ 452, 453, 454, 455, 456, 457, 458, 628);
- Володимир-Волинська (1 договір співробітництва громад: № 490);
- Рожичанська (0 договорів співробітництва громад);
- Любошівська (0);
- Боратинська (0);
- Горіхівська (0);
- Ківерцівська (0);
- Вишнівська (0);
- Локачинська (0);
- Шацька (0).

Нажаль, реєстр Міністерства не дозволяє детально вивчити самі договори за їх призначенням та сферами соціально-економічного розвитку, щоб зробити відповідний аналіз щодо цілей та результатів реалізації таких проектів. Щоб це виявити, можливо, слід зробити інтерв'ю з кожним розробником проекту співробітництва, ініціатором договору, що також дозволить зробити точні висновки по причинах їх невиконання та успіхам реалізації. Однак, враховуючі те, що громади переформовувались в період децентралізації за територією, за складом керівних органів та установ, існує велика ймовірність, що існуючі в реєстрі договори співробітництва стали не актуальними, або такими, що потребують значної трансформації в даний час, а спеціалісти, які супроводжували ці процеси не стали працювати в органах місцевого самоврядування та виконавчої влади, як і їх керівники, що просували та підписували угоди співробітництва, розуміючи соціально-економічну користь від співпраці.

Як зазначено на **діаграмі** нижче, більша частина договорів укладена між двома-чотирма суб'єктами співробітництва, але є й такі договори, які заключенні в партнерстві з 25-ма суб'єктами.

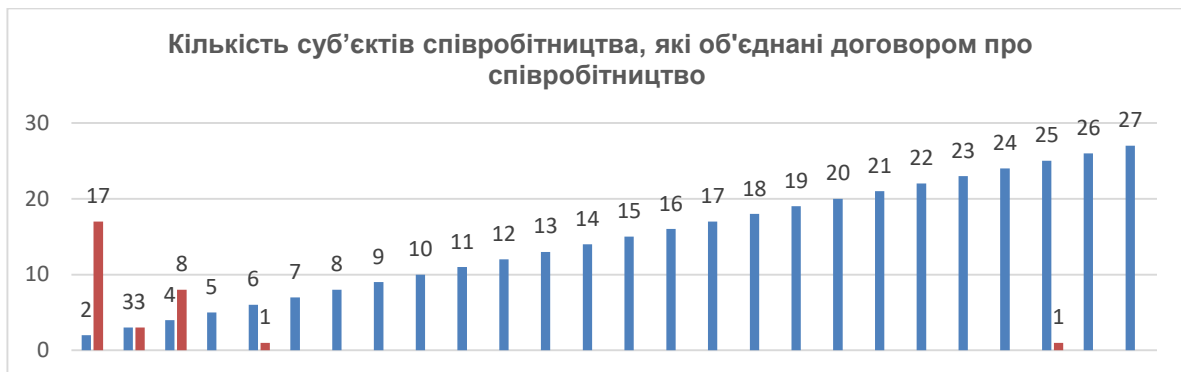
Серед такої достатньо великої кількості суб'єктів виділяються між іншими і дві громади – пілоти Проекту ГОВЕРЛА, номери договорів співробітництва яких зазначені кольорами, а саме:

- ❖ Володимир-Волинська громада, яка має 1 зареєстрований договір співробітництва (№490), який заключено на період 2019-2020 роки між 6-ма суб'єктами співпраці за ініціативи Володимир-Волинська міськради;
- ❖ Зимнівська громада, яка має 8 зареєстрованих договорів співробітництва (№№ 452, 453, 454, 455, 456, 457, 458, 628), які укладені між 4-ма суб'єктами співпраці та за ініціативи Зимнівської сільради, а саме:
 - №452 - договір про співробітництво територіальних громад у формі реалізації спільного проекту «Перекриття покрівлі даху приміщення стаціонарного відділення територіального центру соціального обслуговування (надання соціальних послуг) Володимир-Волинського району, що знаходиться за адресою по вул. Перемоги, 36 у с. Лютниче». Строк дії з 01.08.2019 до 01.08.2021;
 - №453 - договір про співробітництво територіальних громад у формі реалізації спільного проекту «Встановлення інвалідного майданчика для абілітації та реабілітації інвалідів, в тому числі інвалідів АТО на території територіального центру соціального

обслуговування (надання соціальних послуг) Володимир-Волинського району». Строк дії 01.08.2019 до 01.08.2021;

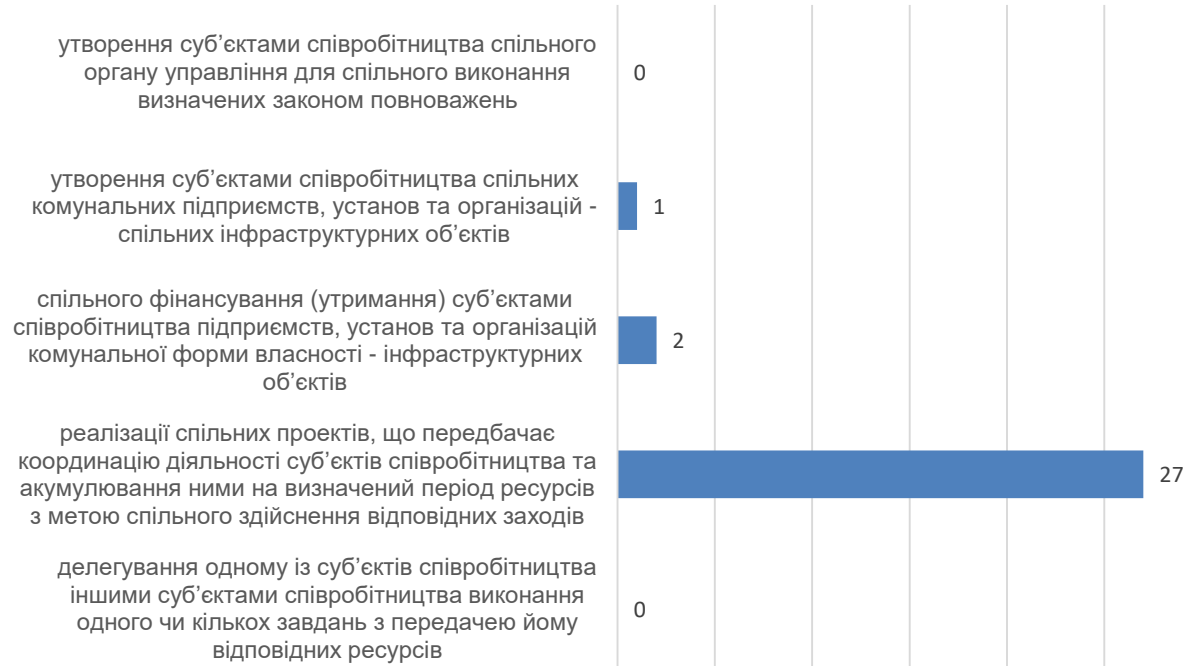
- №454 - договір про співробітництво територіальних громад у формі реалізації спільного проекту «Надання адміністративних послуг через ЦНАП для осіб, які знаходяться на стаціонарному проживанні у територіальному центрі соціального обслуговування (надання соціальних послуг) Володимир-Волинського району». Строк дії з 01.08.2019 до 01.08.2021;
- №455 – договір про співробітництво територіальних громад у формі реалізації спільного проекту «Встановлення інвалідного майданчика для абілітації та реабілітації інвалідів, в тому числі інвалідів АТО на території територіального центру соціального обслуговування (надання соціальних послуг) Володимир-Волинського району». Строк дії 01.08.2019 до 01.08.2021;
- №456 - договір про співробітництво територіальних громад у формі реалізації спільного проекту «Організація гарячих обідів для інвалідів, що є жителями громад – суб'єктів співробітництва». Строк дії 01.08.2019 до 01.08.2021;
- №457 – договір про співробітництво територіальних громад у формі реалізації спільного проекту «Організація гарячих обідів для інвалідів, що є жителями громад – суб'єктів співробітництва». Строк дії з 01.08.2019 до 01.08.2020;
- №458 – Договір про співробітництво територіальних громад у формі реалізації спільного проекту «Запровадження послуги підтриманого проживання». Строк дії з 01.08.2019 до 01.08.2021;
- №628 - договір про співробітництво територіальних громад у формі реалізації спільного проекту «Організація гарячих обідів для інвалідів, що є жителями громад». Строк дії з 01.08.2019.

Як зазначено на діаграмі нижче, що з існуючих 5-ти форм співробітництва громад їх більшість, 27 договорів з 30-ти, стосується форми реалізації спільних проектів, яка передбачає координацію діяльності суб'єктів співробітництва та акумулювання ними на визначених період ресурсів з метою спільного здійснення відповідних заходів.

Кількість договорів відповідно форм співробітництва територіальних громад

Ця форма є універсальною та більш поширеною, вона простіше для розуміння громад, які знаються на питаннях проектного менеджменту та розуміють, що будь-яку ідею можна опрацювати як проект з власними цілями, завданням, бюджетом та очікуваним результатом. Форма договору реалізації спільного проекту тим більш популярна в більшій кількості громад загалом по Україні й тому, що ця форма відповідно процедури розробки та оформлення в рамках чинного законодавства дозволяє громадам більш швидко пройти всі етапи опрацювання угоди співробітництва: від ініціювання до реєстрації договору про співпрацю. Як показує практика, така форма використовується громадами при: закупівлі обладнання, поточного ремонту, організації та проведенні спільних акцій та подій, розробки стратегічних та програмних документів співпраці з певними завданнями щодо їх реалізації, тощо. За цією формою співробітництва, як правило, громади розраховують та прописують свою ідею співробітництва у вигляді проектних заявок з врахуванням логіко-структурованого підходу проектного менеджменту, орієнтованого на конкретний результат. Як правило, такі договори співробітництва використовуються, коли конкретні та зрозумілі очікувані результати.

Так, наприклад, робляться спільні закупівлі, ремонтуються приміщення, організуються нові послуги, тощо. Експерти з міжмуніципальної співпраці неодноразово коментували в різних аналітичних доповідях та на форумах, що така форма спільного проекту є універсальною, а всі інші розроблені в допомогу громадам, які створюють більш тривале та складне співробітництво:

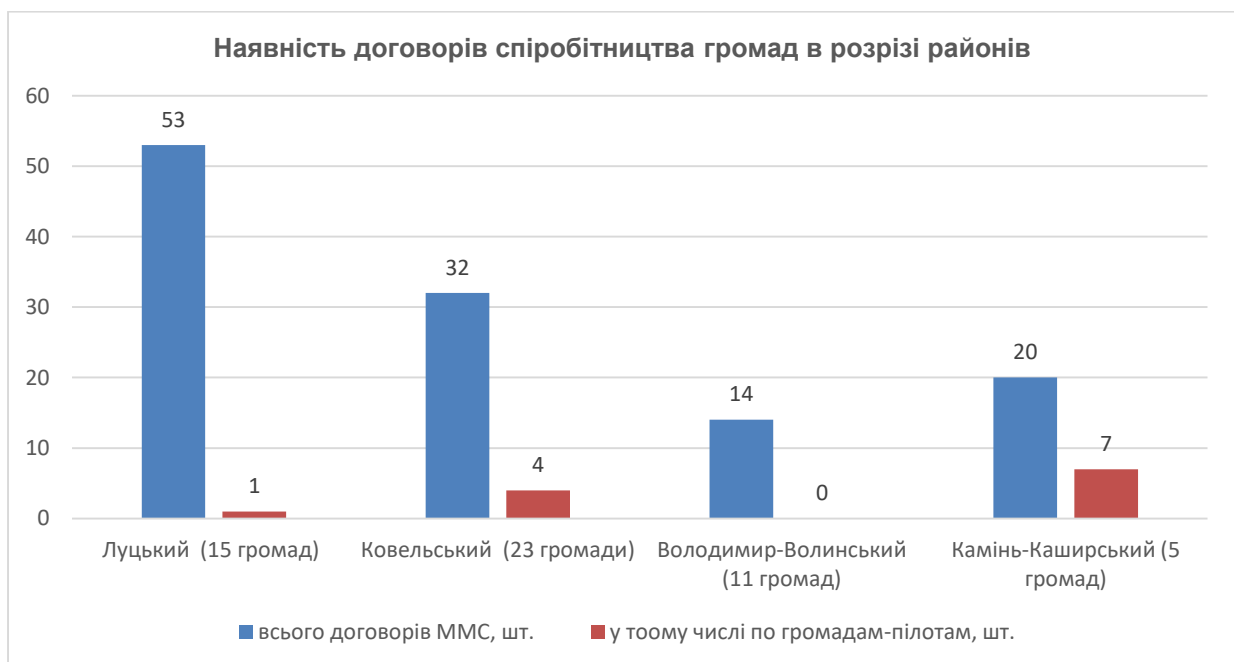
- делегування одному із суб'єктів співробітництва іншими суб'єктами співробітництва виконання одного чи кількох завдань з передачею йому відповідних ресурсів;
- реалізації спільних проектів, що передбачає координацію діяльності суб'єктів співробітництва та акумулювання ними на визначений період ресурсів з метою спільного здійснення відповідних заходів;
- утворення суб'єктами співробітництва спільних комунальних підприємств, установ та організацій - спільних інфраструктурних об'єктів;
- утворення суб'єктами співробітництва спільного органу управління для спільного виконання визначених законом повноважень.

Слід зазначити, що в Волинській області, зафіксовано тільки три договори таких форм співробітництва (до речі, не в громадах- пілотах Проекту ГОВЕРЛА), як:

- ❖ спільне фінансування (утримання) суб'єктами співробітництва підприємств, установ та організацій комунальної форми власності - інфраструктурних об'єктів. Це договори:
 - №820 - Договір про співробітництво територіальних громад у формі спільного фінансування (утримання) "Трудового архіву" Ратнівської селищної ради;
 - №821- Договір про співробітництво територіальних громад у формі спільного фінансування (утримання) Комунальної установи "Інклюзивно-ресурсний центр" Ратнівської селищної ради.Договори ініційовані та зареєстровані Ратнівською селищною радою у 2021 році (4 суб'єкти співробітництва: смт. Ратне, Заболоттівська селищна рада, Забродівська сільська рада, Самарівська сільська рада, Велимченська сільська рада) та мають термін дії до 2022 року включно;
- ❖ утворення суб'єктами співробітництва спільних комунальних підприємств, установ та організацій - спільних інфраструктурних об'єктів:
 - №47 - Договір про співробітництво територіальних громад у формі утворення спільного комунального підприємства «Екотехнопарк ПІВНІЧНА ТУРІЯ». Договір ініціювала в 2016 році Хотешівська сільська рада та ще 24 сільські ради-суб'єкти співробітництва.

Досвід реалізації громадами та їх спеціалістами, які приймали участь в розробці та реалізації подібних ініціатив співробітництва, дуже важливий для подальшої розробки та реалізації вже нових проектів співробітництва в умовах переформатування громад у зв'язку з децентралізацією, та особливо в умовах воєного часу. Що мусить громади замислюватися над новими спільними викликами та об'єднуватися для більш швидкого та ефективного вирішення нових проблем, пов'язаних з безпековими питаннями, притоком внутрішньо переміщених осіб (ВПО) та інших незахищених верств населення, збільшенням навантаження на громади у зв'язком з переміщенням цих осіб та бізнесів, та різного типу, як спеціалістів, так і безробітних до громад, загальною трансформацією економіки в умовах загальної кризи, яку визвала ситуація воєнної агресії. Як вже зазначалось вище, дві громади – партнери Проекту ГОВЕРЛА (Володимир-Волинська та Зимнівська) з 10-ти, мають досвід співробітництва. У порівнянні з іншими громадами, області, серед загальної кількості яких (всього 54 громади) та як зазначено на **діаграмах** нижче, 48 громад зовсім не мають досвіду співробітництва (тобто 89% від загальної кількості громад Волині).

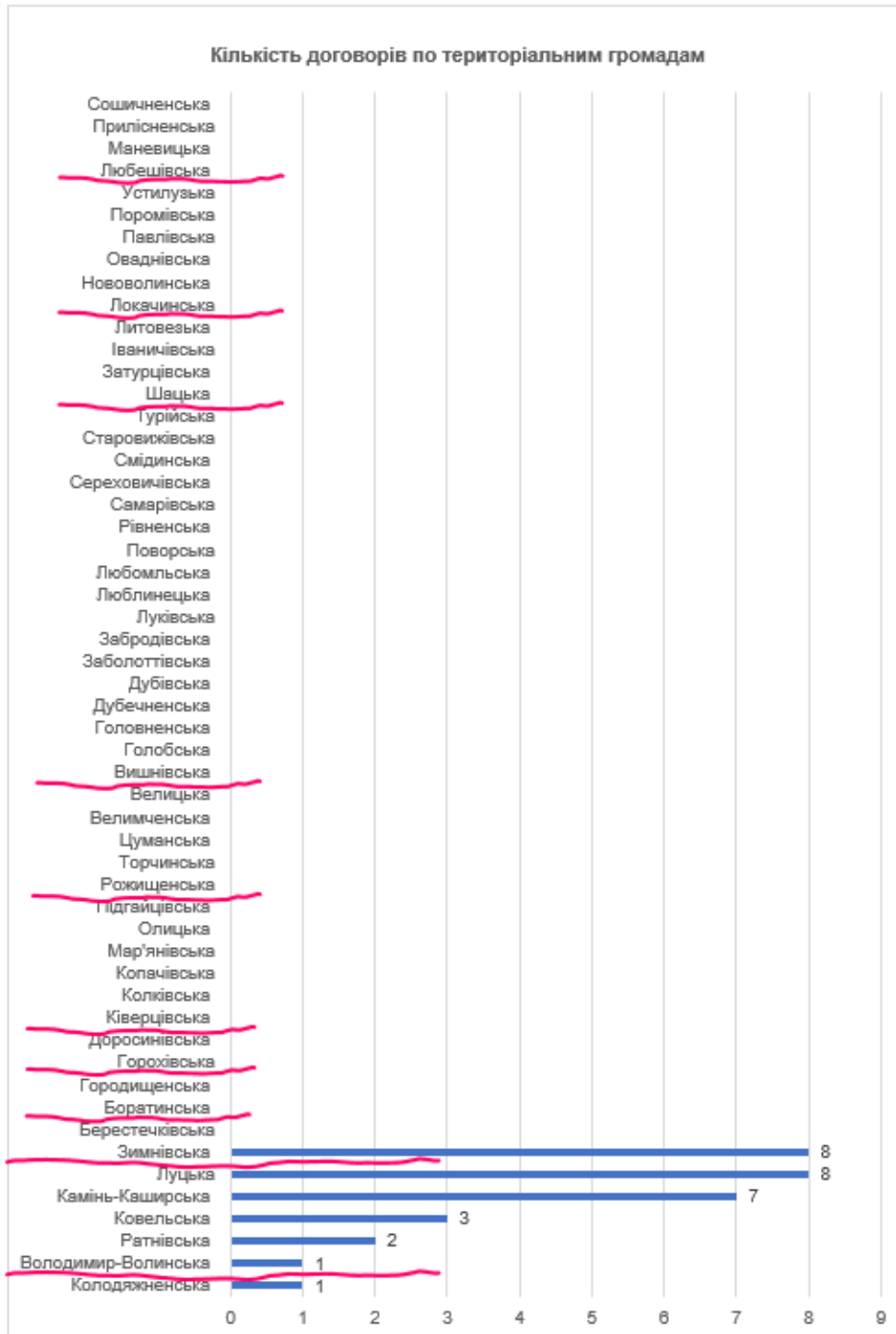

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

Серед причин не замислення громадами над можливостями співробітництва з іншими громадами, можна припустити, можуть бути наступні:

- об'єднані територіальні громади зайняті формуванням та відточенням власних типових структур управління, які базуються на відсутності культури аналізу ефективності прийняття рішень та міжмуніципальної співпраці. Тобто кожна громада дбає про власну управлінську інфраструктуру, але при її створенні до кінця не усвідомлює важливості економічного та соціального ефекту. Або просто не замислюється, маючи добре наповнення виконання бюджету;
- відсутність діалогу між громадами, низький рівень соціальної єдності та розуміння рівня взаємодії через інструменти міжмуніципальної співпраці, конкуренція та неготовність забезпечення прозорості та тривалої співпраці з делегуванням повноважень для забезпечення більшого соціально-економічного ефекту;
- відсутність мотивації та державних стимулів у вигляді конкурсів на різному рівні та за секторальним принципом з пріоритетом міжмуніципальної співпраці, а також рейтингування громад, що може заважати у співпраці та націлювати на підвищення рівня конкуренції між громадами створювати аналогічні структури, замість однієї ефективної, прагнення створити саме власні самодостатні кращі громади зі всіма видами послуг, замість можливої спільної та більш ефективної кооперації з сусідніми громадами;
- відсутність знань щодо політик сусідства, що призводить для того, щоб сусідні громади не знають пріоритет одна другою та, як наслідок, не можуть знайти спільну проблему щоб об'єднатися та вирішити її через спільні механізми співробітництва;
- рішучість для більш швидких та простих механізмів реалізації спільних проектів, у порівнянні з більш довготривалими та коштовними з точки зору реалізації форм співробітництва.

Слід зазначити, що реєстр Міністерства розвитку громад та територій України, не дає можливості заглянути всередину договорів, щоб визначити їх вплив на різні сфери соціально-економічного розвитку. Але було б цікаво це визначити, щоб зрозуміти наявність яких спеціалістів може бути корисна для інших громад та проектів аналогічної сфери співпраці. Досвід такої проектної діяльності у конкретних осіб важливий для громад. Та якщо керівництво ОТГ прийде к розумінню існування спеціальних профільних центрів/офісів міжмуніципальної співпраці, які наприклад, існують в Норвегії (щодо запроваджених офісів e-Health) та в інших країнах, громадах (як наприклад в 2016 році в Семенівській громаді Полтавської області).

Таблиця нижче є демонстрацією не дуже високої загальної активності громад Волинської області за всі роки існування в Україні законодавства про співробітництво громад. Але вона надає змогу замислитися над тим, що з «сусідами» потрібно та необхідно ближче спілкуватись, щоб знайти спільні ідеї співробітництва та обрахувати ефективність таких ідей, а при їх впровадженні і зекономити кошти, перенаправити на інші проекти та ініціативи розвитку, послуги та сфери, де ще є багато роботи над вдосконаленням старого, а можливо і створенням зовсім нового.

Але, з іншого боку і не дивно, що громади Волинської області не так активні у порівнянні з громадами інших областей України по кількості договорів. Бо прикордонні області мають більше

стимулів у вигляді коштовних програм сусідства та транскордонного співробітництва, на реалізацію яких необхідно витратити компетентний адмін ресурс, вміти працювати з великими коштами держав-партнерів, адмініструвати їх та звітуватися. Припускаємо, що громади обирають в пріоритет таким чином можливість залучення додаткових фінансових, інвестиційних ресурсів, та вже потім думають про оптимізацію та економію власних, у тому числі через можливі інструменти співробітництва громад. Хоча, між іншим, ті громади, які використовують інструмент співробітництва на власному досвіді знають також, що це впливає на обрахування та підготовку якісних документів, за допомоги яких також можна залучати додаткові донорські та інвестиційні, а також кошти бізнес партнерів на власну територію.

Тут також прослідковується інша закономірність, коли смодостатні за бюджетами громади менше замислюються над питаннями спільної оптимізації та економії коштів із «сусідами», більше орінуються на співпрацю з громадами-сусідами інших держав, орінуючись на більш розвинутих та «просунутих», спільну взаємдію саме з такими.

**Межування з іншими тергромадами
громад-партнерів Проєкту ГОВЕРЛА (відмічені жовтим)**

Громада-партнер Проєкту	Громади, з якими межує пілотна громада з кількістю договорів ММС	Довід реалізації проєктів ММС відповідно до наявних договорів ММС
Боратинська (0)		
	Луцька (8)	52,53, 54, 55, 56, 57, 58, 472
	Підгайцівська	
	Ратнівська (2)	820, 821
	Городищенська	
	Підлозівська, Рівненська область	
	Демидівська, Рівненська область	
Горохівська (0)		
	Мар'яновська	
	Городищенська	
	Локанчинська	
	Павловська	
	Берестечковська	
	Червоноградська, Львівська область	
Ківерцівська (0)		
	Рожищенська	
	Копачівська	
	Луцька (8)	52,53, 54, 55, 56, 57, 58, 472
	Підгайцівська	
	Цуманська	
	Олицька	
	Колківська	
Рожищенська (0)		
	Копачівська	
	Ківерцівська	

	Доросинівська	
	Голобська	
	Велицька	
	Маневицька	
Вишнівська (0)		
	Устилугська	
	Луковська	
	Любомльська	
	Республіка Польща	
Шацька (0)		
	Заболотівська	
	Дубечинська	
	Головненська	
	Любомльська	
	Республіка Польща	
Володимир-Волинська (1)		490
	Республіка Польща	
	Зимнівська	452, 453, 454, 455, 456, 457, 458, 628
	Устилугська	
	Овадновська	
	Поромовська	
	Нововолинська	
	Турійська	
Зимнівська (8)		452, 453, 454, 455, 456, 457, 458, 628
	Володимир-Волинська (1)	490
	Турійська	
	Затурцівська	
	Локачинська	
	Нововолинська	
	Поромовська	
Локачинська (0)		
	Павлівська	
	Іванічевська	
	Горохівська	
	Торчинська	
	Затурцівська	
	Змнівська (8)	452, 453, 454, 455, 456, 457, 458, 628
Любешівська (0)		
	Самаровська	
	Республіка Біларусь	

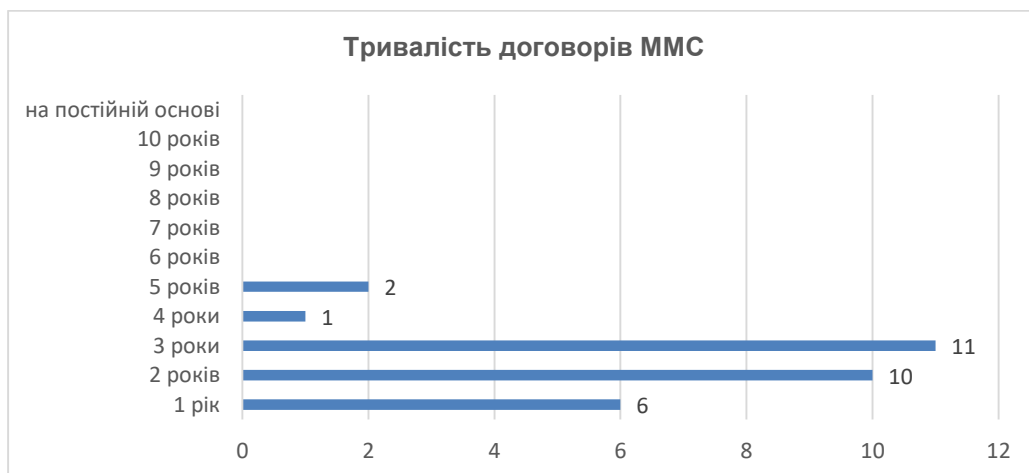

	Камінь-Каширська (7)	47, 492, 493, 494, 495, 496, 497
	Зарічненська, Рівенська область	
	Маневицька	

Щодо строків укладених договорів, спостерігаємо на **діаграмах** нижче різну активність громад та інтенсивність подачі їх ініціатив співробітництва по роках. Так, найбільш активними у співробітництві були громади Волинської області в 2019 році. Можливо це пов'язано з активізацією цього напрямку роботи в громадах Волинським ресурсним центром місцевого самоврядування, що був створений за підтримки Програми «U-LEAD з Європою» та Мінрегіону України та почав підіймати питання активізації інструментів співробітництва в громадах Волинської області.

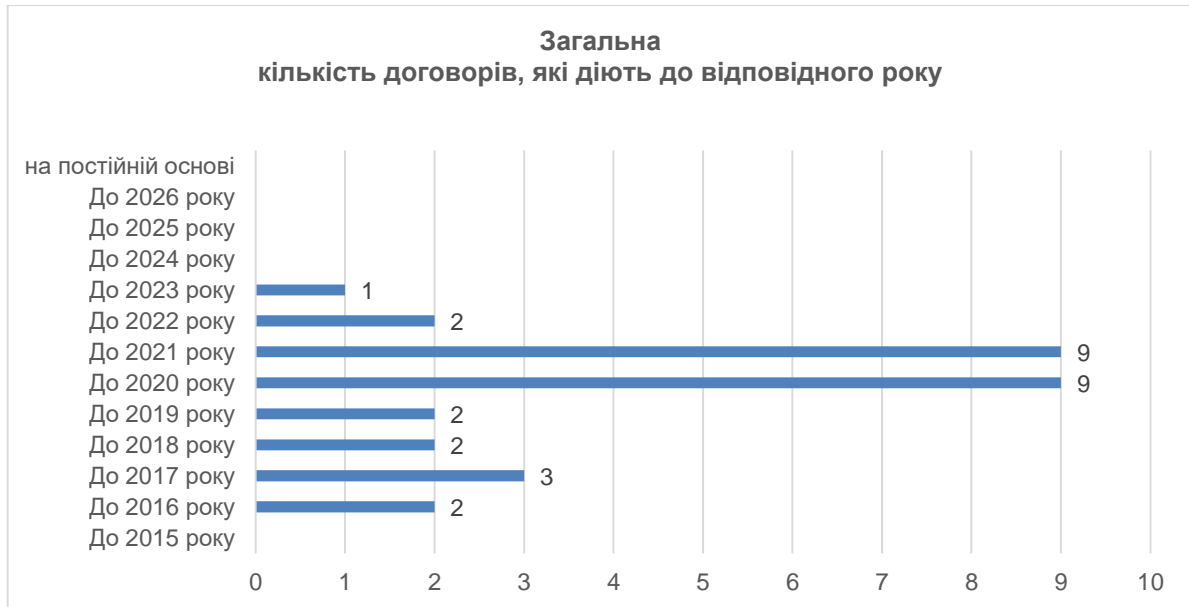

При цьому, два (2) договори співробітництва бачимо, що зареєстровані не так давно та діють і в 2022 році. На постійній основі діючих договорів не виявлено та самі тривалі тільки два (2) з них виявлені та укладені на 5-ть років (договір №52 - договір про співробітництво територіальних громад у формі реалізації спільного проекту Луцької міськради діяв з 2016 по 2020 рік та №453 - договір про співробітництво територіальних громад у формі реалізації спільного проекту «Облаштування соціального гуртожитку» Зимнівської сільради діє з 2019 до 2023 року). Але, щоб зробити висновки по актуальності та дієвості цих договорів, де можливо відбулись певні трансформації в період, коли суб'єкти їх підписання можливо вже стали об'єднаною однією або іншою територіальними громадами, слід ретельніше вивчити звіти по їх реалізації. Під час пошуку та вивчення інформації, що знаходиться у відкритих джерелах по Волинській області, інформації щодо обліку, моніторингу та звітності громад з питань співпраці не виявлено.

Слід зазначити, що тривалість договорів більша за напрямком співпраці, пов'язаними з передачею повноважень управління та спільного утримання різних об'єктів соціальної та комунальної інфраструктури. Термін дії договорів зазначений на *діаграмі*, але договори, які не втратили свій період реалізації, підлягають більш ретельному вивченню та актуалізації в умовах змін територіального розподілу під час децентралізації.

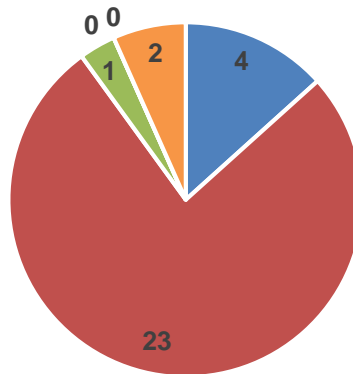

Слід відзначити, що в Волинській області прямих механізмів підтримки співробітництва територіальних громад не виявлено на рівні області, хоча Волинська обласна держадміністрація веде достатню кількість проектів та програм, у тому числі транскордонного співробітництва. Про що періодично складаються окремі детальні моніторингові звіти на сайті облдержадміністрації. Але серед яких, саме щодо реалізації проектів співробітництва звітів не виявлено. Можна зробити висновок, що самодостатня область, користується іншими механізмами співпраці, у тому числі і з громадами інших країн-сусідів, щоб залучити фінансові потоки інвестицій і програм міжнародної технічної допомоги, а співробітництво громад залишається перспективою, коли всі послуги та заклади будуть створені та громади дійдуть в майбутньому до розуміння економії коштів за рахунок співробітництва, щоб перенаправляти їх на інші ініціативи та проекти розвитку. Робимо припущення, що більш «багаті» територіях менше замислюються на вигодах спільної економії щодо застосування інструментів співробітництва. Та цей аспект ми вже зачіпали вище, про що йшлося вище по тексту. До речі, за даними Волинської облдержадміністрації, громадам Волинської області відкриті 46 фондів міжнародних фондів та фінансових організацій, які надають гранти та кредитні кошти за різними умовами співфінансування. Що стосується обласних конкурсів проектів регіонального розвитку громад з пріоритетом співробітництва громад (які наприклад існують в Полтавській та Львівській областях), не виявлено.

Загалом за роки 2016-2022, зареєстровані договори співробітництва громад Волині стосувались декількох напрямків, що показані на *діаграмі* нижче. Більш популярними були ініціативи організації та покращення різних послуг. Менш популярними, але наявними, напрямки: створення безпечного та комфортного середовища, впровадження енергоефективних технологій в соціальній сфері та створення освітнього середовища в громадах. Зовсім не популярними залишилися та залишаються й у теперішній час сфери інформаційно-комунікативних технологій та інших сучасних технологій покращення муніципального менеджменту, а також поліпшення екологічної інфраструктури, запобігання техногенним та іншим катастрофам.

Сфери договорів співробітництва громад 2016-2022 років

- Створення безпечного та комфортного середовища
- Адміністративні та муніципальні послуги
- Впровадження енергоефективних технологій на об'єктах соціально-гуманітарної сфери
- Впровадження інформаційно-комунікаційних технологій та інших сучасних технологій муніципального менеджменту
- Поліпшення екологічної інфраструктури, зменшення ризику виникнення природних та техногенних катастроф
- Освітнє, наукове та інформаційне забезпечення розвитку місцевого самоврядування

Що стосується рівня Волинської області та її обласних політик – стратегій та програм щодо підтримки та розвитку співробітництва територіальних громад, таких не виявлено. Однак, слід зазначити, що на рівні деяких громад Волинської області зростає розуміння запровадження системних знань та політик підтримки співробітництва. Так, наприклад, в Маневицькій селищній раді створено спеціальний відділ регіонального розвитку, інвестицій та проектної діяльності, серед основних завдань якого: розробка проектів стратегії розвитку громади, програм соціально-економічного розвитку, інших планувальних документів у сфері своїх повноважень та подання їх на затвердження селищній раді; сприяння залученню інвестицій у економіку громади; реалізація проектів співробітництва громад; забезпечення розвитку відносин громади з містами-побратимами (громадами-побратимами) з інших регіонів України та з інших держав; підготовка проектів для їх подання в Державний фонд регіонального розвитку, до програм та фондів, що реалізують міжнародну технічну допомогу в Україні та участі у Всеукраїнських, обласних та районних конкурсах; пошук грантів, фондів з фінансування проектів, що проводяться українськими та іноземними організаціями і установами з метою вирішення місцевих проблем та втілення інноваційних ідей на розвиток громади. Співробітництво також поступово стає частиною статутів територіальних громад. Так, наприклад, в статуті Горіхівської міської громади (розділ 3, стаття 14 Статуту) напряму закладена політика співпраці з іншими громадами. Відповідно **таблиці** нижче. можна зазначити, що договори співробітництва укладені в період до закінчення процесу формування ОТГ, втратили свою чинність, але визначити чи були відпрацьовані заходи передбачені цими договорами та їх успішність складно із-за відсутності звітів по договорам та будь-яких даних по ним у відкритих джерелах.

Витяг з реєстру договорів громад-пілотів Проєкту ГОВЕРЛА

№ в реєстрі	Назва договору	Дата внесення договору про співробітництво до реєстру	Дата і номер договору про співробітництво	Найменування суб'єктів співробітництва, їх місцезнаходження, контактні дані (телефон, факс, електронна пошта)	Найменування суб'єкта співробітництва, відповідального за подання звітів про виконання договору про співробітництво, його місцезнаходження, контакти (тел. факс, ел.пошта)	Форма співробітництва	Строки дії договору про співробітництво
Рожичанська ОТГ							
0	0	0	0	0	0	0	0
Любошівська ОТГ							
0	0	0	0	0	0	0	0
Володимир-Волинська ОТГ							
490	Договір про співробітництво територіальних громад у формі реалізації спільного проєкту	07.11.2019	31.10.2019	Володимир-Волинська міська рада м. Володимир-Волинський, вул. Данила Галицького, 5, Волинська обл., тел. (03342) 357-01, Зарічанська сільська рада с.Заріччя, вул. Героїв Майдану , 2а, Володимир-Волинський р-н, Волинська обл., Зимнівська сільська рада с. Зимне, вул. Миру, 2, Володимир-Волинський р-н, Волинська обл., Оваднівська сільська рада с. Овадне, вул. Перемоги, 20, Володимир-	Володимир-Волинська міська рада (м. Володимир-Волинський, вул. Данила Галицького, 5, Волинська обл., тел. (03342) 357-01)	Реалізація спільного проєкту, що передбачає координацію діяльності суб'єктів співробітництва та акумулювання ними на вищезазначений період ресурсів з метою спільного здійснення відповідних заходів	З 2019 - 2020 рр.

				Волинський р-н, Волинська обл., Війницька сільська рада с. Війниця, вул. Миру, 1, Локачинський р-н, Волинська обл., Устилузька міська рада м. Устилуг, вул. Володимирська ,40, Володимир- Волинський р-н, Волинська обл.			
Боратинська ОТГ							
0	0	0	0	0	0	0	0
Горіхівська ОТГ							
0	0	0	0	0	0	0	0
Ківертівська ОТГ							
0	0	0	0	0	0	0	0
Вишнівська ОТГ							
0	0	0	0	0	0	0	0
Локачинська ОТГ							
0	0	0	0	0	0	0	0
Шацька ОТГ							
0	0	0	0	0	0	0	0
Зимнівська ОТГ							
452	Договір про співробітництво територіальних громад у формі реалізації спільного проекту «Перекриття покрівлі даху приміщення стаціонарного відділення територіального центру соціального обслуговування (надання соціальних послуг)	15.0 8.20 19	01.0 8.20 19	Зимнівська сільська рада с. Зимне, вул. Миру, буд. 2, Володимир-Волинський район, Волинська обл., тел. (03342) 95 131, (03342) 3 49 05 Устилузька міська рада м. Устилуг, вул. Володимирська, буд. 40, Володимир-Волинський район, Волинська обл., тел. (03342) 34910, (03342) 93448 Оваднівська сільська рада с. Овадне, вул. Перемоги, буд. 20,	Зимнівська сільська рада (с. Зимне, вул. Миру, буд. 2, Володимир-Волинський район, Волинська обл., тел. (03342) 95 131, (03342) 3 49 05)	Реалізація спільних проектів, що передбачає координаційну діяльність суб'єктів співробітництва та акумулювання ними визначених ресурсів з метою спільного здійснення	3 01.0 8.20 19 до 01.0 8.20 21

	Володимир-Волинського району, що знаходиться за адресою по вул. Перемоги, 36 у с. Льотниче»			Володимир-Волинський район, Волинська обл., тел. (03342) 92231 Зарічанська сільська рада с. Заріччя, вул. Героїв Майдану, буд. 2А, Володимир-Волинський район, Волинська обл., тел. (03342) 91603, (03342) 91749		відповідних заходів	
453	Договір про співробітництво територіальних громад у формі реалізації спільного проекту «Облаштування соціального гуртожитку»	15.0 8.20 19	01.0 8.20 19	Зимнівська сільська рада с. Зимне, вул. Миру, буд. 2, Володимир-Волинський район, Волинська обл., тел. (03342) 95 131, (03342) 3 49 05 Устилузька міська рада м. Устилуг, вул. Володимирська, буд. 40, Володимир-Волинський район, Волинська обл., тел. (03342) 34910, (03342) 93448 Оваднівська сільська рада с. Овадне, вул. Перемоги, буд. 20, Володимир-Волинський район, Волинська обл., тел. (03342) 92231 Зарічанська сільська рада с. Заріччя, вул. Героїв Майдану, буд. 2А, Володимир-Волинський район, Волинська обл., тел. (03342) 91603, (03342) 91749	Зимнівська сільська рада (с. Зимне, вул. Миру, буд. 2, Володимир-Волинський район, Волинська обл., тел. (03342) 95 131, (03342) 3 49 05)	Реалізація спільних проектів, що передбачає координацію діяльності суб'єктів співробітництва та акумулювання ними на визначений період ресурсів з метою спільного здійснення відповідних заходів	3 01.0 8.20 19 до 01.0 8.20 23

454	Договір про співробітництво територіальних громад у формі реалізації спільного проекту «Надання адміністративних послуг через ЦНАП для осіб, які знаходяться на стаціонарному у проживанні у територіальному центрі соціального обслуговування (надання соціальних послуг) Володимир-Волинського району»	15.0 8.20 19	01.0 8.20 19	Зимнівська сільська рада с. Зимне, вул. Миру, буд. 2, Володимир-Волинський район, Волинська обл., тел. (03342) 95 131, (03342) 3 49 05 Устилузька міська рада м. Устилуг, вул. Володимирська, буд. 40, Володимир-Волинський район, Волинська обл., тел. (03342) 34910, (03342) 93448 Оваднівська сільська рада с. Овадне, вул. Перемоги, буд. 20, Володимир-Волинський район, Волинська обл., тел. (03342) 92231 Зарічанська сільська рада с. Заріччя, вул. Героїв Майдану, буд. 2А, Володимир-Волинський район, Волинська обл., тел. (03342) 91603, (03342) 91749	Зимнівська сільська рада (с. Зимне, вул. Миру, буд. 2, Володимир-Волинський район, Волинська обл., тел. (03342) 95 131, (03342) 3 49 05)	Реалізація спільних проектів, що передбачає координацію діяльності суб'єктів співробітництва та акумулювання ними на визначений період ресурсів з метою спільного здійснення відповідних заходів	3 01.0 8.20 19 до 01.0 8.20 21
455	Договір про співробітництво територіальних громад у формі реалізації спільного проекту «Встановлення інвалідного майданчика для реабілітації інвалідів, в тому числі інвалідів АТО на території територіального центру соціального обслуговування (надання соціальних	15.0 8.20 19	01.0 8.20 19	Зимнівська сільська рада с. Зимне, вул. Миру, буд. 2, Володимир-Волинський район, Волинська обл., тел. (03342) 95 131, (03342) 3 49 05 Устилузька міська рада м. Устилуг, вул. Володимирська, буд. 40, Володимир-Волинський район, Волинська обл., тел. (03342) 34910, (03342) 93448 Оваднівська сільська рада с. Овадне, вул. Перемоги, буд. 20, Володимир-Волинський район, Волинська обл.,	Зимнівська сільська рада (с. Зимне, вул. Миру, буд. 2, Володимир-Волинський район, Волинська обл., тел. (03342) 95 131, (03342) 3 49 05)	Реалізація спільних проектів, що передбачає координацію діяльності суб'єктів співробітництва та акумулювання ними на визначений період ресурсів з метою спільного здійснення відповідних заходів	3 01.0 8.20 19 до 01.0 8.20 21

	послуг) Володимир- Волинського району»			тел. (03342) 92231 Зарічанська сільська рада с. Заріччя, вул. Героїв Майдану, буд. 2А, Володимир- Волинський район, Волинська обл., тел. (03342) 91603, (03342) 91749			
456	Договір про співробітницт во територіальни х громад у формі реалізації спільного проекту «Організація майданчика реабілітації та адаптації для дітей та осіб з інвалідністю»	15.0 8.20 19	01.0 8.20 19	Зимнівська сільська рада с. Зимне, вул. Миру, буд. 2, Володимир- Волинський район, Волинська обл., тел. (03342) 95 131, (03342) 3 49 05 Устилузька міська рада м. Устилуг, вул. Володимирська, буд. 40, Володимир- Волинський район, Волинська обл., тел. (03342) 34910, (03342) 93448 Оваднівська сільська рада с. Овадне, вул. Перемоги, буд. 20, Володимир- Волинський район, Волинська обл., тел. (03342) 92231 Зарічанська сільська рада с. Заріччя, вул. Героїв Майдану, буд. 2А, Володимир- Волинський район, Волинська обл., тел. (03342) 91603, (03342) 91749	Зимнівська сільська рада (с. Зимне, вул. Миру, буд. 2, Володими р- Волинськи й район, Волинська обл., тел. (03342) 95 131, (03342) 3 49 05)	Реалізація спільних проектів, що передбача є координаці ю діяльності суб'єктів співробітни цтва та акумуляова ння ними на визначени й період ресурсів з метою спільного здійснення відповідни х заходів	3 01.0 8.20 19 до 01.0 8.20 21

457	Договір про співробітництво територіальних громад у формі реалізації спільного проекту «Організація гарячих обідів для інвалідів, що є жителями громад – суб'єктів співробітництва»	15.0 8.20 19	01.0 8.20 19	Зимнівська сільська рада с. Зимне, вул. Миру, буд. 2, Володимир-Волинський район, Волинська обл., тел. (03342) 95 131, (03342) 3 49 05 Устилузька міська рада м. Устилуг, вул. Володимирська, буд. 40, Володимир-Волинський район, Волинська обл., тел. (03342) 34910, (03342) 93448 Оваднівська сільська рада с. Овадне, вул. Перемоги, буд. 20, Володимир-Волинський район, Волинська обл., тел. (03342) 92231 Зарічанська сільська рада с. Заріччя, вул. Героїв Майдану, буд. 2А, Володимир-Волинський район, Волинська обл., тел. (03342) 91603, (03342) 91749	Зимнівська сільська рада (с. Зимне, вул. Миру, буд. 2, Володимир-Волинський район, Волинська обл., тел. (03342) 95 131, (03342) 3 49 05)	Реалізація спільних проектів, що передбачає координацію діяльності суб'єктів співробітництва та акумулювання ними на визначений період ресурсів з метою спільного здійснення відповідних заходів	3 01.0 8.20 19 до 01.0 8.20 20
458	Договір про співробітництво територіальних громад у формі реалізації спільного проекту «Запровадження послуги підтиманого проживання»	15.0 8.20 19	01.0 8.20 19	Зимнівська сільська рада с. Зимне, вул. Миру, буд. 2, Володимир-Волинський район, Волинська обл., тел. (03342) 95 131, (03342) 3 49 05 Устилузька міська рада м. Устилуг, вул. Володимирська, буд. 40, Володимир-Волинський район, Волинська обл., тел. (03342) 34910, (03342) 93448 Оваднівська сільська рада с. Овадне, вул. Перемоги, буд. 20, Володимир-Волинський район, Волинська обл.,	Зимнівська сільська рада (с. Зимне, вул. Миру, буд. 2, Володимир-Волинський район, Волинська обл., тел. (03342) 95 131, (03342) 3 49 05)	Реалізація спільних проектів, що передбачає координацію діяльності суб'єктів співробітництва та акумулювання ними на визначений період ресурсів з метою спільного здійснення відповідних заходів	3 01.0 8.20 19 до 01.0 8.20 21

				тел. (03342) 92231 Зарічанська сільська рада с. Заріччя, вул. Героїв Майдану, буд. 2А, Володимир- Волинський район, Волинська обл., тел. (03342) 91603, (03342) 91749			
628	Договір про співробітництво територіальних громад у формі реалізації спільного проекту «Організація горячих обідів для інвалідів, що є жителями громад»	04.1 2.20 20	06.1 1.20 20	Територіальна громада Зимнівської сільської рада с. Зимне, вул. Миру, 2, Володимир-Волинський р-н, Волинська обл., тел. (03342) 951-31, 349-05, Територіальна громада Устилузької міської рад м. Устилуг, вул. Володимирська, 40, Володимир-Волинський р-н, Волинська обл., Територіальна громада Оваднівської сільської рада с. Овадне, вул. Перемоги, 20, Володимир-Волинський р-н, Волинська обл., Зарічанська сільська рада с. Заріччя, вул. Героїв Майдану, 2А, Володимир-Волинський р-н, Волинська обл.	Територіальна громада Зимнівської сільської рада (с. Зимне, вул. Миру, 2, Володимир-Волинський р-н, Волинська обл., тел. (03342) 951-31, 349-05)	Реалізація спільних проектів, що передбачає координацію діяльності суб'єктів співробітництва та акумулювання ними на визначений період ресурсів з метою спільного здійснення відповідних заходів	3 01.0 8.20 19

Для більш чіткої картини стану співробітництва, реєстрацію всіх договорів за ознакою співробітництва, їх облік, моніторинг та звітність має вести і сама ОТГ. Інформація попереднього керівництва та напрацювань громад не повинна зникати. Це допоможе більш ефективно аналізувати можливої співпраці та більш ретельно та відповідально вести підготовчу роботу для майбутнього співробітництва, що може вплинути на появу зовсім нових та цікавих проектів, ініціатив розвитку, дозволить більш якісно залучати донорські та інвестиційні фінанси. Можливо, має сенс винесення питання створення окремої національної цифрової платформи з кабінетами

для громад або для відповідальних за збір та узагальнення даних по співпраці громад спеціалістів громад, районів або обласних адміністрацій, як інструменту єдиної реєстрації, обліку та накопичення аналітичних, експертних даних та практичного досвіду в сфері співробітництва територіальних громад на прозорій інноваційній онлайн-платформі.

ВИСНОВКИ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ.

- Волинська область продовжує використовувати механізми співпраці громад, хоча не входить до лідерів використання та стимулювання цих інструментів серед інших областей України, враховуючі аналіз відкритих даних по співробітництву громад області та даних реєстру заключених договорів співробітництва. 30 договорів громад Волинської області зафіксовано в реєстрі Міністерства розвитку громад (із загальної кількості 842 зареєстрованих договорів по Україні станом на 25.04.2022 року).
- 9-ть договорів співробітництва громад із 30-ти зареєстрованих по Волинській області відносяться до 2-х територій громад-пілотів Проекту ГОВЕРЛА з десяти відібраних для співпраці. Тобто тільки дві (2) громади-пілоти мають досвід підготовки та реалізації ініціатив співробітництва територіальних громад - Зимнівська (8 договорів співробітництва) та Володимир-Волинська (1 договір співробітництва громад). Інші вісім (8) громад: Рожичанська, Любошівська, Боратинська, Горіхівська, Ківерцівська, Вишнівська, Локачинська та Шацька, досвіду співробітництва громад та укладених договорів співробітництва не мають.
- Серед укладених договорів в період з 2016 по 2022 роки громадами Волинської області, їх популярними напрямками співробітництва залишаються ініціативи організації та покращення різних послуг. Менш популярними, але наявними, напрямки: створення безпечного та комфортного середовища, впровадження енергоефективних технологій в соціальній сфері та створення освітнього середовища в громадах. Зовсім не популярними залишаються сфери інформаційно-комунікативних, ІТ-технологій та інших сучасних технологій покращення муніципального менеджменту, а також поліпшення екологічної інфраструктури, запобігання техногенним та іншим катастрофам.
- Договори співробітництва, складені в період до закінчення процесу формування ОТГ, втратили свою чинність, але чи були відпрацьовані заходи передбачені цими договорами та їх успішність складно оцінити із-за відсутності звітів та даних по таким договорам співпраці у відкритих джерелах. Хоча слід зазначити, що громади Волинської області мають досвід реалізації договорів за наступною тематикою: утворення спільних комунальних підприємств («Екотехнопарк ПІВНІЧНА ТУРІЯ», тощо); активізації культурних послуг та покращення матеріально-технічної бази будинків культури; організації та будівництва дошкільних навчальних закладів; поводження ТПВ; ремонту та облаштування соціальних центрів та гуртожитків; спільного фінансування/утримання трудових архівів та комунальних установ по типу інклюзивно-ресурсних центрів; надання адміністративних послуг через ЦНАП (для осіб, які знаходяться на стаціонарному проживанні у терцентрах соціального обслуговування); встановлення інклюзивних майданчиків для абілітації та реабілітації людей з інвалідністю (у т. ч. ветеранів АТО), дітей з інвалідністю; організації гарячих обідів для соціально незахищених верств населення; запровадження послуг підтриманого проживання. Зокрема, за останніми чотирма тематиками співпрацювали громади, що у теперішній час є пілотами Проекту ГОВЕРЛА.
- Більш популярною та короткостроковою з існуючих 5-ти форм співробітництва громад (27 договорів з 30-ти) залишається форма співробітництва щодо реалізації спільних проектів, яка передбачає координацію діяльності суб'єктів співробітництва та акумулювання ними на визначених період ресурсів з метою спільного здійснення відповідних короткотривалих заходів та закупівель. Таку ситуацію можна пояснити тим, що більшість громад в Україні використовують таку форму, як універсальну та поширену і тому, що вона простіше для їх розуміння. Бо громади, які знаються на питаннях проектного менеджменту, розуміють, що будь-яку ідею можна опрацювати як проект з власними цілями, завданням, бюджетом та очікуваними результатами. Тим більш, що ця форма відповідно процедури розробки та оформлення в рамках чинного законодавства дозволяє громадам більш швидко пройти всі етапи опрацювання угоди співробітництва: від ініціювання до реєстрації договору співпраці. Як показує практика, такі

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

форма використовується громадами при: закупівлі обладнання, поточних ремонтів, організації та проведенні спільних акцій та подій, розробки стратегічних та програмних документів співпраці з певними завданнями щодо їх реалізації, тощо. За цією формою співробітництва, як правило, громади розраховують та прописують свою ідею співробітництва у вигляді проектних заявок з врахуванням логіко-структурованого підходу проектного менеджменту, орієнтованого на конкретний результат. Як правило, такі договори співробітництва використовуються, коли передбачувані, конкретні та зрозумілі очікувані результати. Так, наприклад, робляться спільні закупівлі, ремонтуються приміщення, організовуються нові послуги, тощо. Експерти з міжмуніципальної співпраці неодноразово коментували в різних аналітичних доповідях та на форумах, що така форма спільного проекту є універсальною, а інші - є типовими та розроблені в допомогу для використання громадами, які створюють більш тривале та складне співробітництво.

➤ Громади Волинської області апробували не всі форми співробітництва, кількість договорів співробітництва не значна, в порівнянні з іншими областями, а значить громади не мають великого досвіду та відповідного кадрового потенціалу для розбудови співробітництва громад. Спостерігається низька кількість наявних договорів співробітництва в громадах-сусідах громад-партнерів Проекту ГОВЕРЛА. З наявних 55 громад-сусідів, тільки 7 мають досвід співробітництва. Тому, актуальним залишається проведення відповідної просвітницької роботи спільно з громадами-сусідами та організація ряду воркшопів для визначення майбутніх спільних сфер для співпраці, покращення діалогу та взаєморозуміння з питань можливого співробітництва та апробація розбудови спільних міжмуніципальних стратегій співробітництва з послідуною розробкою відповідних програм співпраці та зі стримуючими фінансовими механізмами на різних рівнях.

➤ Волинська область демонструє не дуже високу загальну активність своїх громад за всі роки існування в Україні законодавства про співпрацю громад. Але, така ситуація надає змогу, з одного боку, замислитися над тим, що можливо з «сусідами» необхідно ближче спілкуватись, щоб знайти спільні ідеї співпраці та навчитися обрахувати їх ефективність, зекономити кошти та перенаправити їх на інші проекти, ідеї, послуги та сфери, де ще є багато роботи над вдосконаленням старого, а можливо і над створенням зовсім нового. Але, з іншого боку, і не дивно, що у Волинській області спостерігається не така велика активність по кількості договорів співробітництва. Бо, прикордонні області мають більше стимулів у вигляді коштовних програм сусідства та транскордонного співробітництва, на реалізацію яких необхідно витратити компетентний адмін ресурс, вміти працювати з великими коштами держав-партнерів, адмініструвати їх та звітуватися. Припускаємо, що громади обирають в пріоритет таким чином можливість залучення додаткових фінансових та інвестиційних ресурсів, та вже потім думають про оптимізацію та економію власних, у тому числі через можливі інструменти співробітництва громад. Тут також прослідковується інша закономірність, коли смодостатні за бюджетами громади менше замислюються над питаннями спільної оптимізації та економії коштів із «сусідами», більше орієнтуються на співпрацю з громадами-сусідами інших держав, орієнтуючись на більш розвинутих та «просунутих», спільну взаємдію саме з такими.

➤ У Волинській області не зафіксовано особливих політик підтримки та розвитку співробітництва територіальних громад – відповідних стратегій та програм. Однак, слід зазначити, що на рівні деяких громад Волинської області зростає розуміння запровадження системних знань та політик підтримки співробітництва. Так, наприклад, в Маневицькій селищній раді створено спеціальний відділ регіонального розвитку, інвестицій та проектної діяльності, серед основних завдань якого: розробка проектів стратегії розвитку громади, програм соціально-економічного розвитку, інших планувальних документів у сфері своїх повноважень та подання їх на затвердження селищній раді; сприяння залученню інвестицій у економіку громади; реалізація проектів співробітництва громад; забезпечення розвитку відносин громади з містами-побратимами (громадами-побратимами) з інших регіонів України та з інших держав; підготовка проектів для їх подання в Державний фонд регіонального розвитку, до програм та фондів, що реалізують міжнародну технічну допомогу в Україні та участі у Всеукраїнських, обласних та районних конкурсах; пошук грантів, фондів з фінансування проектів, що проводяться українськими та іноземними організаціями і установами з метою вирішення місцевих проблем та втілення інноваційних ідей на розвиток громади. Співробітництво також поступово стає частиною

статутів територіальних громад. Так, наприклад, в статуті Горіхівської міської громаді (розділ 3, стаття 14 Статуту) напряму закладена політика співпраці з іншими громадами.

➤ Нажаль, реєстр Міністерства розвитку громад та територій України не дозволяє вивчити самі договори за їх призначенням та оцінити їх вплив на соціально-економічний розвиток, щоб зробити відповідний аналіз щодо цілей та результатів реалізації таких проектів. Враховуючі те, що громади переформовувались і за територією і за складом керівних органів та установ, існує велика імовірність, що існуючі в реєстрі договори співробітництва стали не актуальними, або такими, що потребують значної трансформації в сучасному стані, а спеціалісти, які супроводжували ці процеси не стали працювати в органах місцевого самоврядування та виконавчої влади, як і їх керівники, що просували та підписували угоди співробітництва, розуміючи соціально-економічну користь від співпраці. Можна передбачити, що дані по існуючим договорам співробітництва тергромад, виконання яких не завершилось до процесу об'єднання тергромад, втратили свою актуальність, тому і результати по їх виконанню слід більш ретельно вивчати на рівні громад та вести відповідні зміни хоча б в останньому пункті приміток в загальній таблиці даних національного реєстру.

➤ Враховуючі те, що Волинь прийняла з початку воєнного часу біля 55 тис. осіб переміщених осіб, майбутніми напрямками для організації співробітництва громад можуть стати ті, що ніколи не були для них актуальними раніше, Наприклад: створення та утримання центрів по координації роботи з переселенцями, з системами, що спрощують їх облік та потреби, а також надання додаткових муніципальних послуг (або модернізація старих) для їх обслуговування; створення та утримання таборів тимчасового перебування та спільного утримання, шелтерів для постраждалих та тих, хто залишився без житла в результаті його руйнування або окупації територій, хосписів та притулків для одиноких та інших незахищених слоїв населення; проведення моніторингу наявності укриттів для населення в стані воєнного часу та системи координації розміщення в них людей з відповідним оснащенням для запобігання небезпеки руйнування, вогню, хімічних атак; створення спільних бригад реагування на руйнування під час воєнних дій для швидкої допомоги постраждалим під завалами або вогнеспілами в результаті обстрілів; створення умов для організації додаткових робочих місць та зайнятості прибулим особам з числа переселенців з окремими програми стимулювання таких ініціатив на місцях та для залучення цього потенціалу в економіку громад, тощо.

Підготувала:

Ганна Борова, експерт з міжмуніципального співробітництва Проєкту ГОВЕРЛА.